

NOK Å LESE: Knut Falch og Arild Hammerø dukker inn i den spirituelle litteraturen i bokhandelen.

Alternativ til folket

Stadig flere nordmenn oppsøker spirituelle bøker og skoler i sin jakt på mening under den materielle overflaten. **AV Espen Folmo (tekst) og Anders Knudsen (foto)**

POPULÆRFILOSOFI

Irak-krigen, *The Matrix* og sterke talspersoner har ført spiritualitet inn i mainstreamen.

MATRIX-FILOSOFI: Den kontroversielle amerikanske forfatteren Ken Wilber appellerer til de som også liker filosofien i Matrix-trilogien, her representert med Keanu Reeves i Matrix Reloaded, mener Fredrik Falch på Tanum.

FOTO: WARNER BROS./SANDREW METRONOME

– Det spirituelle har vært på en lang reise de siste årene. Marius Jensen, trendanalytiker

[spiritualitet] – Vi selger mye om begrepet Gud, sier Fredrik Falch, som i løpet av to og et halvt år har gjort alternativavdelingen på Tanum til en suksess.

Falch viser oss boka *Gud – en vrangforestilling* av Richard Dawkins, og sier at de satser mer og mer på dette markedet.

Markedet for alternativ litteratur og spirituelle skoler er større enn noen gang i Norge.

– Spiritualitet har vokst seg inn i mainstreamen, sier Marius Jensen, trendanalytiker i Opinion.

Reaksjon mot velstanden

Alternativavdelingen til Tanum er for eksempel tredoblet de siste årene, og hos den spirituelle Ridhwanskolen kan de fortelle om en markant økning i folks interesse. Lærere som er tilknyttet skolen forteller til Ny Tid at stadig flere søker seg i deres retning. Nordmenn utgjør den desidert største skandinaviske andelen av disse søkerne.

Hva skyldes denne økende interesse for det spirituelle? Marius Jensen sier at det stadig blir et bredere spekter av denne typen bøker, noe som igjen tilrekker seg flere og flere mennesker.

Falch forteller at en annen trend er at folk vil vite mer om islam og sufisme.

– Angrepene på World Trade Center og krigen i Irak vekket denne interessen. Folk vil forstå konflikten mellom islam og kristendom, sier han.

Det at folk har bedre råd og tilgang til internett spiller også inn.

– En annen faktor kan være at velstanden er i ferd med å flyte over, og at folk dermed søker etter noe mer enn bare det materielle.

De siste årene har også den alternative litteraturen blitt mer og mer akseptert.

– Det spirituelle har vært på en lang reise de siste ti årene. Det har gått fra å være en liten og sær nisje til å bli spiselig for folk flest. Nå leser moren og faren din denne typen bøker, og det er for eksempel helt vanlig at gravide mødre går på gravid-yoga. Helsebegrepet er også generelt blitt utvidet til å romme både kropp og sjel, sier Jensen.

Gud vs. væren

– Bibelen og Koranen er fortsatt de klassiske tekstene, sier Falch, og mener at de gamle innsiktene stadig gjenfødes i nye former som gjør dem lettere å forstå.

Musiker Arild Hammerø er en av dem som har blitt såpass fascinert av temaene at han planlegger å bli med i Ridhwanskolen. Han forteller om forfatterne Eckhart Tolle, A.H. Almaas og Ken Wilber, som alle har byttet ut det tynnslette begrepet Gud med begrepet «væren» i sine bøker. Slik blir de kanskje mer aktuelle for flere som stiller seg skeptiske til det tradisjonelle begrepet om Gud.

Kanadiske Eckhart Tolle er kanskje mest kjent for boka *The Power of Now*, hvor han viser veien ut av det den danske teologen, psykologen og filosofen Søren Kierkegaard beskrev som at tankene alltid er i fortiden eller i fram-

NYFRELST: Musiker Arild Hammerø koser seg med bøkene, men har planer om å ta interessen enda lenger, og bli med i den spirituelle Ridhwanskolen.

MATRIX-FILOSOFI: Den kontroversielle amerikanske forfatteren Ken Wilber appellerer til de som også liker filosofien i Matrix-trilogien, her representert med Keanu Reeves i *Matrix Reloaded*, mener Fredrik Falch på Tanum. FOTO: WARNER BROS./SANDREW METRONGME

tiden. Falch forteller at han selger tusenvis av Tolle-bøker hvert år.

– Tolle har laget en syntese av mange spirituelle kilder. Han forklarer ting veldig enkelt, men presist.

Gamle og nye ideer

Det å, som Tolle, lage en syntese av spirituelle systemer er ikke noe nytt. Ordet religion kommer fra begrepet «religare», som betyr å binde sammen, å forene. Ordet yoga betyr også å forene, og yogiene definerer sine hellige skrifter slik: Alle vise skrifter av vise mennesker til alle tider. Einsteins relativitetsteori er altså et hellig skrift for hinduistene. I den nyere litteraturen dras også trådene tilbake til tidligere tider:

– Mange svært beleste kunder forteller at de kjenner igjen mye fra *Upanishadene* i den nyere spirituelle litteraturen, sier Falch.

Upanishadene er de 3000 år gamle indiske skriftene som la grunnlaget for det som i dag kalles hinduisme.

– Jeg synes ikke det er noe feil i å formidle disse innsiktene på en ny måte. Man må oversette og gjendikte begrepsapparatet, ettersom det kulturelle ståstedet er viktigst for å forstå nye ideer, sier Falch.

Filmene i *Matrix*-trilogien, som er regissert av brødrene Andy og Larry Wachowski, er kjente for bruken av spirituelle temaer kombinert med rå action. Det er også laget en film om trilogiens filosofiske røtter. Her kommenterer ▶

Filosofi for Toys 'R' Us

[enneagram] Fredrik Falch og Arild Hammerø finner fram til den såkalte enneagramlitteraturen, og velger ut Sandra Maitris bok *The Spiritual Dimension of the Enneagram* og A.H. Almaas' bok *Facets of Unity*. Dette er to av mange utgivelser innen dette svært populære feltet.

Enneagrammet er en inndeling av verden i ni grunnleggende kategorier. Dette er et system som blant annet spores tilbake til egyptisk filosofi, kabbala, taoisme og Pythagoras.

Den bolivianske Oscar Ichazo laget 108 enneagrammer, og la med dette grunnlaget for Arica-skolen, som hadde sin storhetstid på 1970-tallet. Noen av studentene i den opprinnelige Arica-skolen, blant annet den

amerikanske psykiateren, fysikeren og forfatteren John C. Lilly og den chilenske psykiateren Claudio Naranjo, brøt taushetsplikten og offentliggjorde deler av enneagrammet. Disse bøkene ble senere grunnlaget for mange, til dels svært overfladiske, bøker om enneagrammet, og førte til at Ichazo gikk til rettssak. Sandra Maitri og A.H. Almaas var begge elever av Naranjo, og er de eneste enneagram-forfatterne Ichazo har «godkjent». Ichazo har blant annet skrevet forordet i Almaas' bok om enneagrammet.

– Slike universelle prinsipper kan overføres til alle områder. For eksempel er både flyselskapet KLM og leketøyskjeden Toys 'R' Us bygget opp etter enneagrammet, sier Falch. ■

SPIRITUELL: J.K. Rowling har i likhet med Wachowski-brødrene og deres *Matrix*-trilogi lånt elementer fra mange ulike spirituelle kilder, som for eksempel gnostisk kristendom og alkymi. Her Daniel Radcliffe i den foreløpig siste filmatiseringen, *Harry Potter og Føniksordenen*. FOTO: WARNER BROS./SANDREW METRONOME

– Harry Potters reise inn i trolldomskunsten er en slags lignelse på den religiøses higen etter

FAKTA

SPIRITUELLE SKOLER

■ Alle religioner har en spirituell retning knyttet til seg. Islam har sufisme, jødedom har kabbala, kristendom har gnostisisme, og buddhisme har for eksempel tantra.

■ I Europa er den eldste skolen vi kjenner til den elyseiske mysterieskolen, som var samlingspunkt for alle de greske filosofer vi kjenner i dag.

■ Vi finner også eksempler på spirituelle skoler som har blitt misbrukt: I Adolf Hitlers *Mein Kampf* er det bare to ord som står med store bokstaver, nemlig navnet Dietrich Eckhart. Eckhart var lederen av den spirituelle Thule-sekten og ble hyllet av Hitler som nazismens far. På sitt dødsleie sa Eckhart at hans store bedrift i livet var å koble Hitler opp mot en høyere intelligens.

den amerikanske forfatteren Ken Wilber den siste samleversjonen av *Matrix*-trilogien.

Wilber er en av de store navnene i den populærvitenskapelige, spirituelle litteraturen.

– Vi har en fast gruppe kunder som kommer innom og kjøper bøkene til Wilber, forteller Falch.

Spirituell skoloring

Wilber er en av de fremste talspersonene for at vitenskapelig metode i like stor grad er gyldig for vårt indre psykiske univers, den ytre materielle virkeligheten og vår felles sosiale virkelighet. Det er planlagt en oppsummerende bok om Wilbers filosofi på norsk.

Trendanalytiker Marius Jensen mener sterke talspersoner, som Wilber og Wachowski-brødrene, er en viktig årsak til at det spirituelle har utviklet seg fra en subkultur til et raskt voksende marked.

– Wilber appellerer til dem som liker *Matrix*-filmene. Men *Matrix*-trilogien kan

også kobles opp til *Bhagavad Gita*, hvor en ytre kamp er et symbol på indre kamp, sier Hammerø.

Ridhwanskolen, som Hammerø planletter å bli med i, driver med en slags syntese av buddhisme, sufisme og moderne psykologi, og jobber med psykoterapeutiske teknikker og meditasjon. De opplever det voksende markedet ved økt rekruttering til skolen. To nordmenn har

MARKEDET ØKER:

Fredrik Falch har jobbet opp avdelingen for alternativ litteratur hos Tanum. Bokhandelen satser stadig mer på dette markedet.

KONTROVERSIELL:

Suksessen *DaVinci-koden* er et annet eksempel på litteratur som drar på spirituelle fenomener. I Kina stanset imidlertid myndighetene den for noen kontroversielle filmen. FOTO: EUGENE HOSHIKO, AP/SCANPIX

mer kontakt med Gud, eller væren. Arild Hammerø, musiker

kommet inn på Ridhwan-lærerutdanningen. Begge er svært høyt utdannet og har lang fartidstid innen psykologi og psykiatri.

– Det er dette sjiktet av mennesker, altså folk med høy kulturkapital, som har vært med her helt fra begynnelsen, sier Marius Jensen.

Skolen er grunnlagt av A. H. Almaas, som setter et fokus på viktigheten av et stabilt, verdslig fundament, noe som skiller ham fra mange segmenter av new age-bevegelsen. Da er det kanskje ikke så rart at skolen tiltrekker seg folk en ikke ville kalt «new agere».

– Inntrykket mitt er at Ridhwanskolen appellerer veldig lite til new age-folk, ettersom man blant annet må ha et velfungerende liv i samfunnet for å få lov til å være med, sier Hammerø.

– Det å sitte på en fjelltopp og meditere, og glemme verden, er ikke akseptabelt i Ridhwanskolen. ■

post@nytid.no

Den spirituelle Harry Potter

[fantasy] J.K. Rowlings bøker om Harry Potter er blant de største salgssuksesser noen sinne. 21. juli i år kommer siste bok i serien om trollmannen, som de siste årene har utviklet seg fra en uvitende elleveåring til en tenåring som rommer verdens skjebne i sitt bryst. Og 13. juli er det kinopremiere på filmen *Harry Potter og Føniksordenen*.

Rowling har i likhet med Wachowski-brødrene og deres *Matrix*-trilogi lånt elementer fra mange ulike spirituelle kilder, som for eksempel gnostisk kristendom og alkymi. Hun har også

forespeilet oss at religion spiller en viktigere rolle i den syvende og siste boken om Potter.

– Skillet mellom Muggles, altså vanlige mennesker, og Wizards, magiske mennesker, i *Harry Potter* minner om forskjellen mellom «vanlige» mennesker og spirituelt søkende eller opplyste mennesker, mener musiker Arild Hammerø.

– Potters reise dypere og dypere inn i trolldomskunsten er en slags lignelse på den religiøse disippels higen etter mer og mer kontakt med Gud, eller væren. ■